

Akadeemilise teksti keel ja stiil

DTI6001.DT Õppimine kõrgkoolis
24.09.2021

Kus? Mis? Milleks?

Eelmine loeng

Teksti liigid, teema valik, sõnastamine, teksti sisukomponendid ja struktuur

Tänane loeng

Akadeemilise teksti keel ja stiil: teksti keerukus, esituslaadi sujuvus, loogika, keeleline korrektsus

Milleks?

Korrektne keelekasutus ja loogiline teksti liigendus loob positiivse kuvandi

Loengu ülesehitus

- ◆ **Teksti keerukus**
Millel rajaneb teksti keerukus? Kuidas keerukus mõjutab teksti lugemist ja sisust arusaamist?
  - ◆ **Esituslaadi sujuvus**
Milliste vahenditega saan ma luua sujuva teksti?
  - ◆ **Korrektne keelekasutus. Ohukohti**
Milliste sõnade või väljenditega tihti eksitakse?
  - ◆ **Kokkuvõte: teksti lihtsustamine**
  - ◆ **Lisalugemist ja harjutamist**
-

Teksti keerukus

Miks me räägime keerukusest?

Keeruka teksti sisu on raske
mõista

Tekib segadus - tekstis on järsud
teemavahetused ja vähe
sidusust

Keerukas tekst frustreerib
lugejat

**Mis teeb teksti
keerukaks?**

1. Pikad laused

- ◆ Liiga pikas lauses võib mõte kaduma minna
- ◆ Lause lõppu jõudes ei mäleta enam, millest alguses juttu
- ◆ Jaan Mikk (2008): lause on liialt pikk peale 15–17 sõna

Töömälu maht on piiratud $7+2$ üksusega (Georg A. Miller), mis tähendab, et korraga jääb meelde umbes nii palju olulisi mõisteid. Pikad laused võivad aga sisaldada nii palju uut infot, et töömälu saab lihtsalt täis ja enam ei mäleta, millest oli eelnevalt juttu. Seega alustab inimene uuesti lause või lõigu algusest lugemist.

Jaan Miku näide

Anatoomia õpik, 33 sõna

- (1) Hingetoru valendik on alati lahti ning
- (2) ükskõik millises asendis meie keha ka ei viibiks,
- (3) läheb õhk hingetorust vabalt läbi,
- (4) kuna selle seintes asetsevad kõhrest poolrõngad (hingetorukõhred),
- (5) mis on omavahel ühendatud sidemete ja lihastega.

Toimetatud tekst

- (4) Hingetoru seintes on poolrõngakujulised kõhred.
  - (5) Need on omavahel ühendatud sidemete ja lihastega.
  - (1) Kõhred hoiavad hingetoru avatuna.
  - (3) Seetõttu pääseb õhk hingetorust alati vabalt läbi.
-

2. Keerukas lausestruktuur

- ◆ Ühes lauses üks mõte
- ◆ Kooskäivad sõnad on lähestikku
  - ◇ Lauset ei peaks saama teisiti tõlgendada, lause on täpne
- ◆ Kirjavahemärgid on olulised
- ◆ Vastuolu üliõpilastele: isikuline tegumood on lihtsam kui umbisikuline

Jaan Miku näide

Sõnade järjekorrast sõltuvalt muutub lause sisu:

Müüa **import meeste** pükse > Müüa meeste **importpükse**

3. Tundmatud sõnad

- ◆ Harva esinevad sõnad on keerukamad (pole esimese 10 000 sagedama seas)
- ◆ Võõrsõnad ja terminid on keerulised - eelista eestikeelset omasõna
- ◆ Terminite kasutamisel peab need lahti seletama

Sagedasemate sõnade leidmiseks vt nt sagedussõnastikku <https://www.cl.ut.ee/ressursid/sagedused/index.php?lang=et> või piilu põhisõnavara sõnastikku <https://www.eki.ee/dict/psv/>

Näide

Võõrsõnad asendada eestikeelsete omasõnadega:

Reflekteerima > analüüsima, arvustama, peegeldama, hindama

Implementeerima > täitma, rakendama, seadmestama

Inkorporeerima > endaga liitma, oma koosseisu lülitama

Konsensus > üksmeel, ühismeel, kokkulepe

Võõrsõnade asendamiseks leia sõnaraamatust nende eestikeelne seletus ja kasuta seal tarvitet sõnu.

Nt vt <https://sonaveeb.ee/>

4. Abstraktsus

- ◆ Liigsed *mine*-tuletised teevad lause keerukaks
- ◆ Sõna abstraktsus sõltub ka sellest, kas see on meeltega tajutav
- ◆ Lause peab olema konkreetne

Näide

Nominalisatsioon ehk *mine*-tuletised

Õpilaste **aktiviseerimiseks** õppetöös on mitu võimalust > Õpilaste **elavdamiseks** õppetöös on mitu võimalust

Siin on kaevetööde **teostamine** keelatud > Siin ei tohi kaevata

Mine-tuletisi ei saa ega peagi alati vältima - oluline on, et valitud sõna on mõistetav. Esimeses näites on 'elavdamine' vähem abstraktne kui 'aktiviseerimine'. Vt näidet lähemalt "Ametniku soovitussonastikust"

<https://www.eki.ee/dict/ametnik/ametnik.pdf>

Teist näidet vt "Eesti keele käsiraamatust"

<https://www.eki.ee/books/ekk09/index.php?p=1>

Keerukust saab arvutada! Miks?

- ◆ Teada, kes tekstist aru saavad
- ◆ Määrata teksti keeletaset
- ◆ Muuta tekst loetavamaks

Jaan Miku valemit keerukuse arvutamiseks vt huvi korral nt siit:

https://www.tlu.ee/opmat/ka/opiobjekt/oppevahendid/ppetekstide_keerukus.html

Rahvusvaheliselt on rohkelt erinevaid keerukuse arvutamise indekseid. Kui soovid nende kohta uurida, siis esimese sammuna vt nt seda Jaan Miku artiklit:

<https://opleht.ee/2015/11/oppematerjalide-joukohasuse-elektroniline-hindamine/>

Vahekokkuvõte

- ◆ Väldi pikki lauseid
- ◆ Eelista võõrsõnade asemel eestikeelseid omasõnu
- ◆ Liigenda lause loogiliselt ja ühemõtteliselt

Esituslaadi sujuvus

Milline on sujuv tekst?

Loogiliselt struktureeritud

Tekstiosade vahel on kasutatud sobivaid sidususvahendeid:

Tekst on keeleliselt korrektne ja žanrile vastav

lause sees
lausete vahel
tekstilõikude vahel
peatükkide vahel

Teksti struktuuri ja žanrinõuete kohta loe täpsemalt eelmise loengu materjalidest.
Keelelise korrektsuse kohta vt näiteid selle loengu järgmisest peatükist.

Sujuva mõttearenduse tugi

Mis?

Kõik algab kirjeldusest, aga sujuv tekst ei ole üksnes kirjeldav.

Mis siis?

Iga sissetoodud väide või mõte peab olema lahti seletatud ja seostatud.

Mis nüüd?

Kirjeldusele (mis?) ja arutelule (mis siis?) järgneb ka uute teadmiste kasutuspotentsiaal - valdavalt lõigu, peatüki või töö lõpus.

Kriitilise refleksiooni (eneseanalüüsi) mudeli kohta loe lähemalt nt Rolfe, G. (2014). Reach touch and teach: Terry Borton. *Nurse Education Today*, 34(4), 488-489. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2013.11.003>.

**Kuidas kirjutada
sidusat teksti?**

Siduvate sõnade tähendusrühmad

Lisainfo esitamine	ja, nii ... kui ka, samuti, peale selle, lisaks, niisama oluline
Vastandus või mõõndus	aga, ometi, teisalt, ent, kuigi, selle asemel et, ehkki
Põhjendamine, seletus	seepärast, seetõttu, järelikut, sellest tulenevalt
Tingimus	juhul kui, eeldades et, tingimusel et
Täpsustus	näiteks, kõigepealt, eeskätt, nagu
Järjestamine	esiteks, teiseks, siis kui, enne kui
Rõhutamine	nagu öeldud, teisisõnu, kahtlemata, vaieldamatult
Kokkuvõte	kokkuvõtteks, lühidalt öeldes, niisiis, üldjoontes

1. Seosed lause sees

- ◆ Lause osade vahel kasutatakse kirjavahemärke koos sidesõnaga või ilma – aitavad struktureerida lauset, toovad esile lause mõtte
- ◆ Sõnade kordamise asemel kasutatakse asesõnu

... võib täheldada erinevaid tunnuste kombinatsioone, kusjuures neist piisab, et eristada ...

2.1 Seosed lausete vahel

- ◆ Erinevad viiteseosed (vt siduvate sõnade tähendusühmi)
- ◆ Näiteks tuuakse järgnevas näites uue lausega sisse lisainfo ja viidatakse asesõnaga tagasi ka eelnevas lauses kasutatud sõnapaarile

43 protsenti Eesti elanikest arvab, et elu leidub ka mujal kui Maal. Lisaks on nad kindlad, et maaväliste tsivilisatsioonide esindajad külastavad aeg-ajalt Maad.

Näite allikas: http://evkk.tlu.ee/Documents/doc_681421109891_item?searchword=

2.2 Seosed lausete vahel

- ◆ Sõna- ja mõistekordused
- ◆ Eelnevast lausest võetakse sama sõnapaar üle ja kantakse uude lausesse, et seal seda täpsustada ja mõtet laiendada.
- ◆ Samamoodi kasutatakse **korduvaid sõnu sarnaste mõistete selgitamiseks**, et nende vahele paremat seost luua.
- ◆ Pane tähele, et järgnevas näites asesõna kasutades ei oleks hästi aru saada, mida asendatakse!

*Kirjaliku keele sujuvuse aluseks on indikaatorid, mis võetud **suulise kõne** uurimustest.*

***Suulise kõne** sujuvust määratakse ..*

2.3 Seosed lausete vahel

- ◆ Sünonüümsed ehk samasisulised asendused
- ◆ Kuna sama sõna või väljendit ei ole hea igas lauses korrata, siis on hea see asendada nt mõne sünonüümiga
- ◆ NB! Veendu, et valitud sünonüüm on ikka tähenduselt sama

Üks *lasteaiapäpetaja* vastas, et on kasutanud õppetöös kaamerat, kui midagi koos lastega loovad (näiteks reklaami, kutset, bännerit). **Alushariduse pedagoog** filmib kõik üles ning hiljem paneb klipid arvutis kokku ja kõik koos vaadatakse valminud filmi.

Näide võetud:

<https://www.etera.ee/zoom/27737/view?page=1&p=separate&tool=info&view=0,0,248,1,3508>

2.4 Seosed lausete vahel

- ◆ Antonüümsed ehk vastandlikud mõistepaarid
- ◆ Mõistet võib seletada selle vastandmõiste kaudu, sest need on sisuliselt omavahel seotud
- ◆ Mõiste seletatakse lahti võrdluse abil: esimeses näites võrreldakse mõistepaari *lihtsõna-lihtsõna*, teises aga mõistepaari *ülekaal-normaalkaal*

Tavaliselt on lihtsõnade tähendus avaram kui lihtsõnadel

Laste ülekaalulisus on tõsine meditsiiniline seisund, mis mõjutab lapsi ja noorukeid.

See tekib, kui laps on tunduvalt suurem, kui on normaalkaal tema eas ja pikkuses.

Teise näite allikas:

<https://www.etera.ee/zoom/1509/view?page=1&p=separate&tool=info&view=0,0,2481,3508>

Tekstilõik?

Sisulõik

Tuumlause, mis kannab mõtet

Tugilauseid, mis toetavad või
selgitavad mõtet

Sidelõik

Tagab sidususe teemavahetusel

Ei sisalda uut mõtet

Lõik ei ole 1 lause!

3.1 Seosed tekstilõikude vahel

- ◆ Tekstilõigu alguses, mõttearenduse jätkamiseks:

Nagu teada; eespool kirjeldatud; analüüsi tulemustest selgus; eelnevad uurimused on tõestanud; eelnevate uurimustega on kindlaks tehtud; X (2001), Y (1999) ja Z (1998) on väitnud.

Eelneva sarnase uurimusega leiti, et motiivid fine dining restoranide külastatamiseks võivad olla erinevad. [---] Käesoleva töö autor soovib avada Eesti kontekstis sama temaatikat.

Näites on toodud sidelõik, mis võtab eelneva kokku, samas avab järgneva. Eelmises lõigus kirjeldas ta sarnast uurimust, järgmises lõigus hakkab autor kirjeldama oma tööd ja kuidas ta seda Eesti konteksti kannab. Sidelõik nende vahel aitab teemat vahetada ja sujuvalt üle kanda. Vt näidet siit:

<https://www.etera.ee/zoom/29032/view?page=1&p=separate&tool=info&view=0,0,248,1,3509>

3.2 Seosed tekstilõikude vahel

- ◆ Viide eelnevale, et mõttearendust jätkata:

Eespool on kirjeldatud; eelnevast saab järeldada; tulenevalt eelnevast saab väita

Eelnevast tulenevalt võib väita, et koostöö erinevate osapoolte vahel ja vabatahtlike kaasamine siseturvalisuse tagamiseks on üks olulisi prioriteete.

Viiteid eelnevale vaata ka eelmiselt slaidilt.

Näide slaidil on pärit siit:

<https://www.etera.ee/zoom/28742/view?page=1&p=separate&tool=info&view=0,0,248,1,3508>

3.3 Seosed tekstilõikude vahel

- ◆ Viide järgnevale, et uus mõttekäik sisse tuua, eelnevat täpsustada, eelnevale vastu väita jms:
Järgnevalt antakse ülevaade/vaatleme lähemalt/kirjeldame üksikasjalikumalt; järgneb kokkuvõte; allpool on kirjeldatud

*Mis puutub kultuurilise huumori tõlkimisse, siis siinkohal ei saa tegelikult ametlikku vastet alati kindla peale minekuks pidada. **Allpool** on näide korpusest (3), kus ametlik vaste ei lahenda kriisi. Nimelt esineb lausungis paronomaasia, mis seisneb sõna horn mitmetähenduslikkuses.*

Näidet vaata lähemalt siit:

<https://www.etera.ee/zoom/31890/view?page=1&p=separate&tool=info&view=0,0,248,1,3508>

3.4 Seosed tekstilõikude vahel

- ◆ Kokkuvõttev, üldistav osa enne järgneva sisu esitamist – omab teksti struktureerivat funktsiooni, olgu siis lõigu lõpus või uue lõigu alguses:

niisiis; seega; järelikult; kokkuvõttes; ühesõnaga; üldistavalt võib öelda

Tööle antavad nii üksik- kui ka üldhinnangud on kujunenud tavaliselt välja juba enne tööle asumist tänu vanemate, tuttavate ja sõprade mõjule. Niisiis ei saa üksikhinnanguid lugeda üldhinnangu põhjuseks [---]

Kokkuvõtvalt võib öelda, et liikumisvajadus on lapse põhivajadus ning seepärast peab väikesele inimesele võimaldama liikumist nii palju kui võimalik.

Esimene näide, kus kokkuvõttev lause lõpetab lõigu:

<https://www.etera.ee/zoom/42037/view?page=1&p=separate&tool=info&view=0,0,310,2,4563>

Teises näites on kokkuvõttev osa lause alguses, viidates et tegu on kokkuvõtva lõiguga:

<https://www.etera.ee/zoom/32278/view?page=1&p=separate&tool=info&view=0,0,248,1,3508>

4. Seosed alapeatükkide vahel

- ◆ Iga uue peatüki alguses on soovitatav lühidalt kirjeldada, mida see sisaldab
- ◆ Lisaks tasub viidata eelnevale sisule, et luua peatükkide vahele sild, justnagu tekstilõikude vahelgi!
- ◆ Ole alapealkirjadega ettevaatlik! Eelnev ja järgnev peab olema kuidagi seotud!

1.3.4 Kõik sõltub kontekstist ehk dünaamiline teooria

Kõigi kolme *eespool kirjeldatud* lähenemisviisi korral vaadeldakse sugu kui teistest teguritest sõltumatut inimkäitumise mõjutajat. [---] *Selle asemel*, et pidevalt taastoota erinevuse, domineerimise ja alaväärsuse stereotüüpe, võiks nende [Bingi ja Bergvalli] arvates keskenduda hoopis meeste ja naiste keelele kui hägusate piiridega kontiinumile.

Näide võetud siit:

<https://www.etera.ee/zoom/31875/view?page=1&p=separate&tool=info&view=0,0,248,1.3508>

Vahekokkuvõte

- ◆ Nii lausete sees, lausete vahel, tekstilõikude vahel ja ka peatükkide vahel peab olema kasutatud sobivaid sidususvahendeid.
- ◆ Mõtle selle peale, millist mõtet iga lause, lõik, peatükk kannab ja vaata, et esitatud ideed saaksid ka põhjendatud!
- ◆ Vaata, et esitatud mõtted saaksid omavahel seotud, et oleks aru saada, miks sa need sisse tood.
- ◆ Väldi ühelauselisi lõike!

Korrektne keelekasutus

Ohukohti

Sõna õigekiri

Wordis või Docsis kuvatud punased jooned võivad vihjata, et tegu on valesti kirjutatud sõnaga, kuid mitte alati. Igal juhul, kui näed punast, siis kontrolli üle!

[---] on kasutanud seda **perfekselt** oma huvides. > 'perfektselt', 'ideaalselt'

Selle uurimuse tulemustele toetudes on **enamuselt** küsimus tahtmises, mitte **effektiivsuses**.

> 'enamasti' ja 'efektiivsuses'

Liigne saav kääne (1)

Saavas käändes ehk -ks lõpuga sõnad on kohati liiast, sest nimetavas käändes saab seda sama asja lihtsamalt öelda. Lisaks viitab saava käände kasutus millelegi ajutisele, ebakindlale.

Referaadi **eesmärgiks** on anda ülevaade telefoni ajaloost, [---]

> 'eesmärk on'

Positiivseks aspektiks võib siinkohal tuua, et [---]

> nt 'Positiivse külje pealt'

Liigne saav kääne (2)

Left context   KWIC   Right context

struktureeritult luua. </s><s> Peamiseks eesmärgiks on progressiivselt uuendada ja
ga, ----- mille eesmärgiks on manageerida veebilehte, lehtede ülesehitust, teemasid,
versioon C++-st ning selle eesmärgiks on kergendada informatsiooni ja teenuste
i osteta siis ei saada ka nende kasutamise kogemust. </s><s> Hanke eesmärgiks oli välja valida üks digikeskkond, mida saaksid ühe aasta jooks
ilt Gutenbergi Projekti käigus 1970. aastate alguses. </s><s> Projekti eesmärgiks oli teha inimestele vabalt kättesaadavaks võimalikult suur hulk
ekirjanduse soetamiseks. </s><s> 2018. a korraldati riigihange, mille eesmärgiks oli välja valida üks digikeskkond, mida saavad kõik Eesti põhiki
us sai kättesaadavaks aina rohkematele inimestele, siis üheks uueks eesmärgiks sai mängude tegemine reaajas mängitavaks koos teiste inim
eemidega telefonidele. </s><s> Unity tuli välja 2005. aastal ning selle eesmärgiks oli teha mängumootor, mis oleks nii odav kui ka professionaaln
alati järgida teiste ideid, neid laenata ning vajadusel neid kopeerida - eesmärgiks on õppimine, mitte esmajärjekorras originaalsus. </s><s> Harju
ara pakub laialdaselt uurimis- ja arendustegevust. </s><s> Referaadi eesmärgiks on anda ülevaade telefoni ajaloost, nutitelefonide leiutamisest,
ba prageu disainitud ümber mitmetasandilisteks protsessorideks ning eesmärgiks on jõuda laua- ja sülearvutite tasemele. </s><s> Hetkel ollakse
use keele kui ka teiste keelte kümbusprogrammidega. </s><s> Selle eesmärgiks on integreerida muukeelseid rääkijaid Eesti ühiskonda, andes v
ju "Mandrid ja ookeanid" kontseptsiooni disaini. </s><s> Õppemängu eesmärgiks on anda võimalus keelekümbuse õpilastel õppida ookeane ja r
><s> See aitab avardada mängijate silmaringi. </s><s> Ka on mängu eesmärgiks arendada keelekümbusõpilaste eesti keele oskust mängukesk

Nagu näha, esineb 'eesmärgiks' üliõpilastöodes väga tihti. Milliseid vigu siin veel märkad?

Hääduselt sarnased sõnad

Enamik (suurem osa) vs. enamus (arvuline ülekaal)

*Praegusel ajal on **enamus** arenenud riikide elanikel olemas teatud digitaalne jalajälg, olgu selleks **emaili** konto, erinevad rakendused nutitelefonis [---]*

> 'enamikul ... elanikest'

Kuna sõnal 'email' on eesti keeles kaks tähendust, siis eelista siin sõna 'meilikonto' või 'e-posti konto'.

Korrektset sõnakooslused on nt 'elanike enamus' või 'enamik elanikke', antud juhul sobib konkreetselt 'enamikul elanikest'.

Ainsus vs mitmus

Mitmuses sõna ei lõppe enamasti *i*-ga

Pane tähele, et ainsus ja mitmus ei oleks lauses läinud segamini

*Selles essees otsitakse **vastusi** küsimustele [---] > 'vastuseid'*

*Targa maja puhul **asendab** juhitavat seadet **erinevad sensorid** või **sisseehitatud liidesed**. > 'asendavad'*

Teises lauses võib jääda sõna 'asendab' alles ainult juhul kui edasi tuleb ainsus, nt 'teistsugune sensor või sisseehitatud liides'.

Nii ... kui ka

Need kaks käivad alati koos. Järgnevatest lausetest on 'nii' puudu.

[---] põhikoolis **kui ka** gümnaasiumis võeti kasutusele sülearvutid [---]

[---] luua uued võimalused meelelahutuses **kui ka** meedias [---]

Sotsiaalmeedia on väga tõhus viis, kuidas sisuga ennast **kui ka** ettevõtet nähtavaks teha [---]

Korrektne oleks järgnev kirjaviis:

“Nii põhikoolis kui ka gümnaasiumis”

“Nii meelelahutuses kui ka meedias”

“Nii ennast kui ka ettevõtet”

Ja vs ning

Lauses on 'ja' tihtipeale esimesel kohal ja 'ning' teisel kohal.

*Sellel on potentsiaali muuta haridust interaktiivsemaks ning huvitamaks [---]
> asemele 'ja'*

Võrdle: Esimene peatükk annab ülevaate keelekorpustest ja virtuaalsetest õpikeskkondadest ning kirjeldab olemasolevaid uurimusi korpuste kasutamisest keeleõppes.

Siin on muidugi erandeid, nt kui lauses on ka loetelu, mille sees juba on 'ja'.

Rohkem reegleid ja näiteid võid vaadata siit:

<https://www.paevakera.ee/blogi/ja-ja-ning>

Kantseliit

'Poolt', 'läbi viima' ja 'teostama' on vägagi üleliigsed ja segadusttekitavad

Politsei **teostas läbiotsimist** > 'politsei otsis'

Eesti Digiraamatute Keskuse (EDRK) **loomine** kohalike ettevõtjate **poolt** 2010. aastal. > 'Ettevõtjad löid 2010. aastal...'

Üheks meetodiks oli uuringu **läbiviimine** ankeetide **välja saatmise kaudu**.

> 'Andmeid koguti ankeetidega' vms

Väljajätud

Vaata, et informatsioon ei oleks lausest jäänud puudu

See kuvab nii liit- kui ka *realsuskeskonna* seadet *kandva isiku* vaateväljale *[mille?]*, luues tulemusena potentsiaalselt *(olenedes seadme võimekusest)* naturaalse ning kvaliteetse liitreaalsuse pildi.

[---] konstrueerida maailma *[milliseid? kuidas?]* seaduspärasusi kirjeldavaid mudeleid.

Sõna- ja mõttekordused

Liigsed sõnakordused muudavad teksti kohmakaks. Korduma kipuvad tihti ka sõnatüved.

[---] hästi koostatud postitused, mille käigus inimesi **julgustatakse** avaldama arvamust. **Küsimusi tekitab** pealkiri **tekitab** inimestes uudishimu, mis **julgustab** esitama **küsimusi** .

Teises lauses kordub nii mõte kui ka sõnad. Teise lause võiks parandada nt nii: “Seda tehakse näiteks küsimusi/uudishimu tekitava pealkirjaga”

Segased asendused

Pea silmas, et oleks aru saada, mida asesõnaga asendada ehk millele sa eelnevas tagasi viitad.

Nimetatud tehnoloogia avab ukseid maailma jaoks, mis kauges tulevikus võib omada suurt tähendust.

Sõnade koosinemine

Jälgi, et valitud fraasid (sõnapaarid) oleksid eesti keeles kasutusel. Tihti võivad sarnased fraasid hakata omavahel sõnu vahetama ja sisu muutub segaseks.

Kõrvalt vaadates võib **paista** selline telefonikasutus või seadme kandmine **veider välja** [---] > 'paista veider' või 'näha veider välja'

[---] kuna maailmas on väga palju **eriplatvorme**, **kuidas** reklaamida.
> ' erinevaid platvorme, millel ennast reklaamida'

Vt ka üle-eelmist slaidi "Sõna ja mõttekordused", kus lauses "hästi koostatud postitused, mille käigus" on samuti eksitud sõna 'käigus' kasutusega. Nimelt viitab 'käigus' tegevusele, aga postitus ei ole selles lauses tegevus, vaid selle tulem.

Esimeses näites tasub mainida, et 'välja paistma' on küll eestikeelne fraas, aga see tähendab hoopis silma paistmist või näilikkust. Sedasi kasutatult see fraas ei sobi, aga kui järjestada nii: "võib veider välja paista", siis juba sobiks. Seega on siin tegu ka sõnajärjeveaga.

Hea on meeles pidada, et kooskäivate sõnade vahel ei oleks üle nelja sõna. Nii veendud, et nad on lauses võimalikult lähestikku.

Kokku- ja lahkukirjutus (1)

On sõnu, mida peaks tegelikult kirjutama lahku.

*Kõik oleneb **lõppudelõpuks** meist endist [---] > 'lõppude lõpuks'*

*Pealtvaataja saab näha oma silmadega, kuidas tööd **eripiirkonnas** tehakse [---] > 'eri(nevates) piirkondades'*

Lõppude lõpuks:

<https://sonaveeb.ee/search/unif/dlall/dsall/!%C3%B5ppude%20!%C3%B5puks/1>

Eri piirkonnad: <https://sonaveeb.ee/search/unif/dlall/dsall/eri/1>

Kokku- ja lahkukirjutus (2)

Ja on sõnu, mida peaks kirjutama kokku. Kui kahtled, siis guugelda.

Iga päevaselt mõeldakse välja [---] > 'igapäevaselt'

Elektroonika kasutamisel ei saa me ka mööda vaadata õpilaste
meediatarbimisest ja **media tarbimis oskustest** [---]

> 'meediatarbimisoskustest' või 'meediatarbimise oskustest'

Kokku- ja lahkukirjutus (3)

Ja on ka sõnu, mida soovitatakse kirjutada sidekriipsuga, kuigi ka kokkukirjutus pole vale.

*Samuti annab elektroonika kasutamine suuremad võimalused tööde, **nii öelda** „rühmatöödeks muutmiseks“ [---] > ‘nii-öelda’*

[---] pigem andmetele mida kool pole kohustatud koguma ja **mis võib olla kogutaks kooli ajal** juhuslikult. > ‘võib-olla’

Teises lauses on ka muid vigu, nt sõnavalikuvigu, vormivigu. Korrektne oleks öelda: “mida võib-olla kogutakse koolitundide ajal”.

Eestikeelsed lühendid (1)

Tunnid ja minutid kirjutatakse numbrist lahku, justnagu sõnadega välja kirjutades.

Üldkasutatavaid lühendeid vaata siit:

<https://www.eki.ee/books/ekk09/index.php?p=2&p1=9&id=67>. Nende lõpu punkti ei panda.

[---] keskmiselt **6.5h** päevas [---] Sellest **2h** ja **16min** [---]

> '6,5 t' ning '2 t ja 16 min'

Eestikeelsed lühendid (2)

Võõrkeelsete terminite sissetoomisel tuleb sulgudes nende ette panna ka keele lühend punktita.

Vaieldamatult *kõige tähtsam* haridusuuenduse *aspekt* on siiski õpianalüütika (*ing. k. learning analytics*) ja *kaugõpe arendamine*.

> '(ingl learning analytics)'

Näitelauses on tehtud viga ka ainsuse-mitmusega ja on ka puuduvaid sõnu.
Korrektsem oleks umbes nii: "Vaieldamatult on haridusuuenduse juures tähtsaimad nii õpianalüütika kui ka *kaugõppe arendamine*"

Kokkuvõte: teksti lihtsustamine

- ◆ Liigenda tekst loogiliselt. Lõikudel, peatükkidel ja terviktekstil on **kindel algus ja lõpp**. Teemad on jaotatud **alateemadeks** ja iga lõik kannab üht neist.
- ◆ Nii lausete sees, lausete vahel, tekstilõikude vahel ja ka peatükkide vahel peab olema kasutatud **sobivaid sidususvahendeid**. Vaata, et mõtted saaksid põhjendatud!
- ◆ Väldi pikki lauseid.
- ◆ Eelista võõrsõnade asemel **omasõnu**.
- ◆ Seleta **kõik kasutatud mõisted** lahti.
- ◆ Vaata üle **teksti keelekasutus**: kontrolli üle punased allajoondused; vaata, et su tekstis pole slaididel mainitud vigu; vaata, et laused oleksid ühemõttelised; vaata, et oleks aru saada, mida asesõnaga asendada.

Lisalugemist

Hirsjärvi, S., Remes, P., & Sajavaara, P. (2005). **Uuri ja kirjuta** (E. Uuspõld, toim; I. Kraav, T. Kuurme, U. Kala, M.-L. Laherand, V. Maansoo, J. Orn, tlk). Medicina.

Kern, K. (2012). **Nõuandeid toimetajale** (E. Pullerits, toim). Keelehooldakeskus.
<https://www.digar.ee/arhiiv/et/raamatud/16822>

Harjutusi

Mis on lausetes valesti?

Kokku või lahku?

EKI keelenõuande testid